

บทที่ 1

บทนำ

สุขภาพเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนต้องการ สุขภาพเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในการปฏิบัติงานทุก ๆ ด้าน เช่น การคิด การเขียน การอ่าน การพูด และการดำเนินกิจการต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นความมีสุขภาพย่อมเป็นที่พึงปรารถนาของมนุษย์ สุขภาพจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นมากยากที่จะหาสิ่งอื่นใดมาเปรียบได้ ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เป็นพระพุทธานุญาตไว้ว่า "อโรกยา ปรมา ลาภยา" ซึ่งแปลได้ว่า "ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ" นั่นเอง สุขชาติ โสภณประยูร โคกกล่าวไว้ว่า "ในแง่ของการศึกษาถือกันว่าสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งต่อความสำเร็จของงานและพัฒนาการทุก ๆ ด้านในตัวบุคคล" โดยยกคำกล่าวของปรัชญาเมธีถึงสองท่านมาสนับสนุนคือ อริสโตเติล (Aristotle) และพลาโต (Plato) ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า "ในการที่จะให้การศึกษาที่ได้ผลดีนั้น สมควรจะให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน"¹ และจากผลการวิจัยของฮาร์ทและเชย์ (Hart and Shay) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของผู้มีสุขภาพ โดยพบว่า สมรรถภาพทางกาย มีความสัมพันธ์กับความสามารถในด้านวิชาการ ถ้าสมรรถภาพทางกายดีก็จะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น²

¹ สุขชาติ โสภณประยูร, สุขวิทยาร (พระนคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2521), หน้า 7.

² Marcia E. Hart and Clayton T. Shay, "Relationship Between Physical Fitness and Academic Success," Research Quarterly 35 (October 1964) : 443.

ในอารยประเทศที่เจริญแล้วจะพยายามส่งเสริมให้ประชาชนได้เป็นมีสุขภาพดี การที่ประชาชนจะสังเกตเห็นความสำคัญของสุขภาพและรู้จักรักษาสุขภาพได้นั้น วิธีการที่สำคัญอันหนึ่งคือ การให้การศึกษากี่ยวกับด้านสุขภาพ ในปัจจุบันรัฐได้เห็นความสำคัญในข้อนี้ จึงได้บรรจุวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับด้านสุขภาพคือ วิชาพลศึกษาและสุขศึกษาไว้เป็นหลักสูตรภาคบังคับของโรงเรียนซึ่งมีชื่อเรียกว่า วิชาพลศึกษานามัย ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษา สำหรับวัตถุประสงค์ของวิชาสุขศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้วางจุดมุ่งหมายไว้ว่า

1. เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของสวัสดิภาพและสุขภาพของตนเองและของส่วนรวม
2. เพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นสุขนิสัยโดยยึดถือเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก
3. เพื่อให้สามารถแก้ความเข้าใจผิด ๆ เกี่ยวกับเรื่องสวัสดิภาพและสุขภาพในชีวิตประจำวันได้
4. เพื่อให้สามารถปรับปรุง สร้างเสริม และระวังรักษาสวัสดิภาพและสุขภาพของตนเองและของครอบครัวได้
5. เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหา สำคัญในความรับผิดชอบที่ตนเองมีต่อสวัสดิภาพและสุขภาพของส่วนรวม ตลอดจนสามารถช่วยส่งเสริมสาธารณสุขได้

และวัตถุประสงค์ของวิชาพลศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ก็ได้วางจุดมุ่งหมายสอดคล้องกันดังนี้

1. ให้มีทักษะในการกีฬาและกิจกรรมพลศึกษาต่าง ๆ และสามารถนำทักษะเหล่านั้นมาใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
2. ให้รู้และเข้าใจระเบียบข้อบังคับและกฎกติกาการเล่นเพื่อเป็นผู้เล่นและผู้คนที่ดี
3. ให้มีคุณลักษณะประจำตัว เช่น การเป็นผู้นำใจนักกีฬา ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความรักมนุษยณะ ความสามัคคี ฯลฯ
4. ให้เห็นคุณค่าและมีนิสัยในการออกกำลังกายเป็นประจำด้วยความปลอดภัยทั้งตนเองและผู้อื่น
5. เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพทางร่างกายและสมรรถภาพทางจิต

6. ให้สามารถใช้วิจารณ์งานในการเลือกและคัดแปลงกิจกรรมพลศึกษา เพื่อออกกำลังกายให้เหมาะสมกับสภาพและความสามารถของคน เพื่อเสริมสร้างและดำรงไว้ซึ่งประสิทธิภาพและบุคลิกภาพ¹

ฉะนั้นการที่จะให้วิชาพลศึกษาและสุขศึกษาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งกล่าวมาแล้ว ครูผู้สอนวิชานี้จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษานี้ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน และดำเนินงานในคานนี้โดยตรง

จอร์จ ซีริโซติ ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีหัวหน้าหมวดวิชาไว้ว่า

ในปัจจุบันการขยายตัวของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลและการที่มีครูที่มีความเจนจัดในแขนงวิชาเฉพาะมากขึ้น ทำให้ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ไม่สามารถจะเป็นผู้นำครูในวิชาเฉพาะเหล่านั้นได้ และไม่สามารถรู้จักและประสานงานกับครูเหล่านั้นได้อย่างใกล้ชิด โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลจึงได้จัดตั้งครูหัวหน้าสายวิชาขึ้นในโรงเรียนเพื่อรับผิดชอบงานในคานนี้²

ฮาร์ล (Douglass, Harl R.) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนว่า ครูในโรงเรียนจะเชื่อฟังหัวหน้าหมวดวิชา เพราะหัวหน้าหมวดวิชาจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำ เป็นผู้บริหารงานในหมวดวิชาและเป็นผู้ประสานงานกับหัวหน้าหมวดวิชาอื่น ๆ³

¹สมาคมสุขศึกษา พลศึกษาและสันตนาการแห่งประเทศไทย, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสุขศึกษา พลศึกษาและสันตนาการแห่งชาติ ครั้งที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2521 (กรุงเทพมหานคร : เทพนิตการพิมพ์, 2521), หน้า 39

²จอร์จ ซีริโซติ, "หัวหน้าสายวิชากับการปรับปรุงการสอน," วารสารวิสาณศึกษา (มิถุนายน, 2515) : 52 - 56

³Harl R. Douglass, Modern Administration of Secondary School, (New York : Blaisdell Publishing Company, 1963), p. 28

เนกเลย์และอีวาน (Ross L. Neagley and N. Dean, Evans No.) ไคกล่าวหาหัวหน้าหมวดวิชาเป็นตำแหน่งที่มีคุณค่ามากทางคำแนะนำและควบคุม เนื่องจากหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ของมืองานสอนควย จึงเป็นการง่ายที่จะสร้างสัมพันธภาพอันดีกับครูอื่น ๆ ในหมวดวิชา ครูส่วนมากจะให้ความเคารพหัวหน้าหมวดวิชาทั้งในฐานะเป็นครูสอนและเป็นผู้นำ¹

พินัส หันนาคินท์ ไคกล่าวถึงประโยชน์ของการมีหัวหน้าหมวดวิชาไว้ 2 ประการคือ

1. ช่วยส่งเสริมการสอนในแผนกวิชาของคนที่ดียิ่งขึ้น หัวหน้าหมวดวิชาย่อมมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า ดังนั้นจึงสามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ครูในหมวดของตนได้

2. ช่วยประสานงานระหว่างแผนกต่าง ๆ ในสายเดียวกัน เช่น ความรู้ทางคณิตศาสตร์ย่อมเป็นรากฐานอันสำคัญของการเรียนฟิสิกส์ ดังนั้นการสอนในแผนกคณิตศาสตร์ จะต้องให้สอดคล้องกับความตองการที่จะเอาไปใช้ในการเรียนวิชาฟิสิกส์²

สำหรับงานด้านพลศึกษาและสุขศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมักจะเป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ มีครูอาจารย์ในหมวดวิชาหลายคนจะมีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหมวดวิชาตามที่กรมวิสามัญศึกษาได้บัญญัติไว้อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2509 โดยมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีแต่งตั้ง โดยกำหนดคุณสมบัติ หน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาไว้อย่างกว้าง ๆ มีทั้งงานธุรการ งานบริหาร งานวิชาการ และการบริการด้านต่าง ๆ จึงถือว่า หัวหน้าหมวดวิชาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การเรียนการสอนวิชาพละนามัยประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ในฐานะผู้วิจัยเป็นครูสอนใน

²Ross L. Neagley and Evans N. Dean, Handbook for effective Supervision of Instruction, (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, 1964), p. 106 - 107.

²พินัส หันนาคินท์, หลักการบริหารโรงเรียน (พระนคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2513), หน้า 67.

วิชาพลศึกษาและสุขศึกษาได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานในหมวดวิชาพลานามัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาดังบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยศึกษาเฉพาะโรงเรียนในส่วนภูมิภาค เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดดำเนินงานพลศึกษาในโรงเรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาคให้ได้ดีต่อไป

แนวเหตุผลทฤษฎีที่สำคัญ

กิจการใด ๆ ก็ตามจะดำเนินไปด้วยดี จำเป็นต้องมีบุคคลหนึ่งเป็นผู้ให้ความรับผิดชอบและอำนวยการ ซึ่งจะช่วยให้งานนั้นสามารถดำเนินไปตามเป้าหมายได้โดยถูกต้องและรวดเร็ว สำหรับงานด้านพลศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดดำเนินงานในโรงเรียนมัธยม ตามปกติจะมีครูอาจารย์ในหมวดวิชาพลานามัยประมาณ 5 - 15 คน ในจำนวนครูดังกล่าวจะมีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหมวดวิชาซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยเฉพาะ เมื่อเป็นเช่นนี้หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยแต่ละโรงเรียนย่อมจะมีบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างไปจากครูพลศึกษาคนอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารolesและหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในส่วนภูมิภาคในทุก ๆ ด้าน ว่ามีขอบข่ายอย่างไรบ้าง
2. เพื่อสรุปเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียน

ขอบข่ายของการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารolesและหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนภูมิภาคเท่านั้น โดยใช้ความคิดเห็นของบุคคล 2 กลุ่มคือ

1. หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียน
2. ครูอาจารย์ในหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียน

ขอตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยถือว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคือ หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยและครูอาจารย์
ในหมวดวิชาพลานามัย ให้คำตอบที่เชื่อถือได้และตรงกับความเป็นจริง

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

ผู้วิจัยไม่สามารถส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

คำจำกัดความ

บทบาท หมายถึง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานโดยตรงและงานพิเศษ
ที่ควรจะต้องทำในหมวดวิชาพลานามัยของหัวหน้าหมวดวิชาพลานา-
มัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในส่วนภูมิภาค

หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่งหรือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหมวด
วิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในส่วนภูมิภาค

ครูอาจารย์ หมายถึง ครูอาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาพลานามัยที่ทำหน้าที่สอนวิชาพลศึกษา
และสุขศึกษา ให้แก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยม
ศึกษา ในส่วนภูมิภาค

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค สังกัดกรมสามัญ
ศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นประโยชน์ต่อหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยโดยตรง ในการที่จะได้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของคนอย่างแท้จริง
2. เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าหมวดวิชา เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงาน และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหมวดวิชา
3. เป็นประโยชน์แก่กระทรวงศึกษาธิการที่จะใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในส่วนภูมิภาค เพื่อให้เกิดผลดีแก่การศึกษาในวิชาพลศึกษาต่อไป
4. ครู-อาจารย์ พลศึกษา อาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพ
5. ผู้สนใจอาจใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย